

Labo XX

De komende transformatie van de voorstad

ISABELLE VERHAERT [STAD ANTWERPEN, STADSONTWIKKELING]
KRISTIAAN BORRET [STADSBOUWMEESTER ANTWERPEN]

De Antwerpse bevolking groeit. In november 2011 rondde Antwerpen de kaap van 500.000 inwoners – en de bevolkingsgroei blijft versnellen. De studiedienst van de stad verwacht dat er tegen 2030 ongeveer 100.000 inwoners bijkomen. Daarmee groeit de Antwerpse bevolking ongeveer dubbel zo snel als het Vlaamse gemiddelde. Nagenoeg alle centrumsteden zullen de komende jaren meer inwoners tellen. Daarmee is de toon gezet: hoe stedelijker de omgeving, hoe meer nieuwe mensen. Maar waar moeten al die toekomstige stedelingen naartoe? Het centrum en de 19de-eeuwse gordel van Antwerpen hebben immers zo goed als hun saturatiepunt bereikt. Daarom lanceerde de Antwerpse Stadsbouwmeester LaboXX – een verdichtings- en stadsvernieuwingsonderzoek, dat moet leiden tot duurzame en creatieve antwoorden op deze prangende vraag.

De 20ste-eeuwse gordel. [Bron: stad Antwerpen]

In Antwerpen is de bevolking de laatste tien jaar zeer snel aangegroeid, na decennia van krimp. Door de opeenvolgende golven van suburbanisatie was er een dieptepunt bereikt rond het jaar 2000: toen woonden er meer mensen in de groene rand dan in de stad (d.i. het bewonersaantal in het arrondissement Antwerpen zonder de stad Antwerpen, ten opzichte van het bewonersaantal in de stad Antwerpen). In 2015 echter zal de stad die achterstand goedgehaakt hebben en in 2030 zal de verhouding tussen stad en rand omgekeerd zijn. De volksverhuizing die met de suburbanisatie gepaard ging, is voorbij. [Figuur 1] Toch is hier enige omzichtigheid geboden: het gaat immers om prognoses volgens theoretische modellen. Zo blijkt dat de bevolkingsgroei sterk varieert naargelang de gemeente. Terwijl Antwerpen groeit, zullen onmiddellijke buurgemeenten zoals Borsbeek, Mortsel of Aartselaar daarentegen krimpen. In Edegem zou die krimp het hoogst zijn en zelfs 10 procent bedragen tegen 2030. Dat werpt vragen op. Hoe valt het te rijmen dat er aan de Antwerpse kant van de gemeentegrens huizen te kort zijn om de bevolkingsgroei op te vangen, terwijl net over de grens in Edegem woningen leeg komen te staan? Dan verwacht je toch een overloop? Dan zal de huizenprijs in Edegem toch zakken en kooplustige Antwerpenaren aantrekken? De grote villa's uit de golden sixties in de groene rand raken nu meer en meer in trek bij de opkomende Turkse middenklasse met haar kroostrijke gezinnen, terwijl het Vlaamse typegezin almaar kleiner wordt. [Figuur 2]

Een veranderende bevolking

We zien ook dat de samenstelling van de bevolking in Antwerpen sterk verandert. Voor alle opeenvolgende leeftijdsgroepen zitten

we momenteel (tussen 2008 en 2015) op een keerpunt. Binnenkort vinden we meer jongeren onder 20 jaar, meer leden van de actieve beroepsbevolking (20-64 jaar) en minder 65-plussers in de stad dan in de rand. De bevolkingspiramide naar leeftijd is zich volledig aan het omdraaien, in vergelijking met de situatie ten tijde van de suburbanisatie, in de tweede helft van de twintigste eeuw.

Ook de gezinsgrootte neemt opvallend toe in Antwerpen, net als de etnische diversiteit. Vandaag is bijna 65 procent van alle Antwerpse kinderen tussen nul en negen jaar van allochtone afkomst. De verwachting is dat tegen 2030 nog slechts een minderheid van de Antwerpenaren van autochtone afkomst zal zijn: circa vier op tien. De demografische groei van de steden in Vlaanderen is in grote mate te danken aan de immigratie; de toekomstige bevolking zal dus ook meer divers zijn.

Uitwijken naar de 'jonge' gordel

Tot nu toe kwamen de meeste nieuwe bewoners er bij in de binnenstad en in de 19de-eeuwse gordel, waar de bevolkingsdichtheid toch al het hoogst was. Dit is enerzijds te verklaren doordat vele van deze nieuwkomers kinderen waren, die dus niet als een afzonderlijk gezin een eigen woning nodig hadden. Anderzijds heeft de decennialange krimp van de stadsbevolking er ook toe geleid dat gebouwen in de binnenstad en de 19de-eeuwse gordel leeg stonden of onderbenut werden. De recente stadsvernieuwing heeft zich dan ook gericht op de opwaardering, herbesteding en verdichting van dit patrimonium zodat het ondertussen beter benut wordt.

Maar dit proces kan niet blijven duren. De nakende bevolkings-

